

'37' – et undervisningsmateriale

Af Lisbet Svanøe

Til læreren

Filmen '37' er baseret på den virkelige begivenhed i marts 1964, hvor den 28-årige Kitty Genovese blev myrdet i Kew Gardens i Queens, medens 37 mennesker passivt fulgte med – dvs. ikke greb ind overfor morderen og voldtægtsforbryderen. Begivenheden udløste avisoverskrifter som "37 Who Saw Murder Didn't Call the Police", og mordet er sidenhen blevet et af de mest berømte i det 20. århundrede.

30 år efter, i 1994, besøgte daværende præsident Bill Clinton Kew Gardens og udtalte ved denne lejlighed:

"No nation hiding behind closed doors is free, for it is imprisoned by its own fear...we've got to change the basic attitudes of this country. Not only about crime and violence, but about how we think about ourselves and each other."

Og netop frygten – eller måske angsten? - og personernes selvforståelse er det, filmen er centreret om - fremfor at være en fordømmelse af folks passivitet. Hvad er frygt eller angst og hvad udspringer den af? Kan og må den forklare, hvorfor folk ikke griber ind overfor en forbrydelse? Er der en almenmenneskelig pligt til at gribe ind, der bør overvinde angst? Filmen tager os med ind i tre familiers og to enkeltpersoners univers for at forklare og beskrive mulige årsager til angst og passivitet.

Dette undervisningsmateriale egner sig til et tværfagligt samarbejde mellem historie, dansk og kristendomskundskab i folkeskolens afgangsklasser eller historie, dansk, religion og filosofi på de gymnasiale uddannelser. Det er også oplagt at bruge materialet tværfagligt med engelsk i stedet for dansk, både pga. filmens sprog, og fordi mange af de forslåede tekster er på engelsk. De mere danskfaglige opgaver, der er beskrevet i materialet, kan nemt konverteres til engelskfaglige.

Materialet er bygget op i tre dele; første del "Før filmen" skal aktivere elevernes forforståelse ved at give dem et historisk indblik i 1960'ernes USA ud fra de personer, vi møder i filmen. Anden del "Filmen" tager fat i nogle af temaerne i filmen og behandler dem med en danskfaglig men ligeledes filosofisk vinkel. Tredje og afsluttende del "Efter filmen" giver et eksempel på, hvorledes temaerne kan perspektiveres til nutidige og almenmenneskelige vilkår.

Filmen er mangefacetteret, og et undervisningsforløb kan desværre ikke rumme alle temaer. Dette forløb er et forslag til, hvordan man kan arbejde med filmen og fokuserer på temaerne "frygt og angst", "bystander-fænomenet" og "fordomme". Det er tilrettelagt således, at man kan vælge at arbejde med alle tre temaer eller nøjes med at udvælge et enkelt eller to, idet de kan bruges uafhængigt af hinanden.

Strukturen i undervisningsforløbet

- Forarbejde/Før filmen: arbejde med filmens historiske kontekst, aktivering af forforståelse gennem billedbeskrivelse og begrebsanalyse.
- Arbejde med filmen/Filmen: arbejde med filmens temaer/dilemmaer. Hvilke motiver eller forestillinger driver personerne til deres manglende indgriben overfor Kittys morder? Kunne de have handlet anderledes? Handler de rigtigt eller forkert, moralsk eller amoralsk? Hvordan kan vi vurdere menneskers handlinger i et etisk perspektiv?

- Efterarbejde/Efter filmen: kontekstualisering (kan vi genkende temaerne i vores verden/vores tid?) og perspektivering (kan det give os en bredere og bedre forståelse for den verden, vi lever i?)

Før Filmen

1. Filmens kontekst

For at give eleverne bedre mulighed for at forstå filmens kontekst, er det oplagt at beskæftige sig med USA's historie og samfundsforhold/-tendenser fra midten af 1950'erne frem til begyndelsen af 1960'erne og op til 1964.

For generelle oversigter over perioden, se fx:

<https://en.wikipedia.org/wiki/1960s>

<http://americasbesthistory.com/abhtimeline1960.html>

1.a. Ekspertgrupper

1. Inddel eleverne i "ekspertgrupper", der hver især skal undersøge emner om historiske og samfundsmæssige forhold.
2. Grupperne skal forberede et fem minutters oplæg, der skitserer de vigtigste pointer til deres emne.

NB! Eleverne skal være opmærksomme på at holde deres fokus på informationer om midten/slutningen af 1950'erne og frem til 1964. Det vil sige, at de skal have fokus på at skimme hjemmesideteksterne og scanne for relevante informationer

Eksempler på emner og links kunne være:

"De sortes frihedskamp – borgerrettighedsbevægelsen"

<https://da.wikipedia.org/wiki/Borgerrettighedsbev%C3%A6gelsen>

<http://www.faktalink.dk/titelliste/ambo>

[https://en.wikipedia.org/wiki/African-American_Civil_Rights_Movement_\(1954%E2%80%931968\)](https://en.wikipedia.org/wiki/African-American_Civil_Rights_Movement_(1954%E2%80%931968))

<http://www.history.com/topics/black-history/civil-rights-movement>

"Amerikanske kvinder – kønsrollemønstre, rettigheder, muligheder" og/eller

"Familiemønstre"

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_women_in_the_United_States

<http://www.wic.org/misc/history.htm>

<https://www.reference.com/history/role-women-changed-over-time-6dd98cf47f7b6f10>

<https://tavaana.org/en/content/1960s-70s-american-feminist-movement-breaking-down-barriers-women>

<https://www.washingtonpost.com/news/local/wp/2014/09/04/for-the-first-time-since-the-1950s-there-is-no-typical-u-s-family/>

<http://fiftiesweb.com/pop/info-family/>

"Middelklassens opblomstring"

http://www.nytimes.com/2015/05/15/upshot/the-rise-of-middle-class-as-a-mainstream-description.html?_r=0

http://www.countriestquest.com/north_america/usa/history/a_world_of_plenty/the_middle_class_expands.htm

"Jøder i USA"

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_Jews_in_the_United_States#Postwar

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_antisemitism_in_the_United_States#Postwar

<http://www.myjewishlearning.com/article/blacks-and-jews-in-america-1960s-1980s/>

"Mexicanske immigranter"

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Mexican_Americans

<https://www.nps.gov/heritageinitiatives/latino/latinothemestudy/immigration.htm>

http://www.nbcnews.com/id/24714290/ns/us_news-gut_check/t/s-s-civil-rights-vietnam-protest/#.VuPmoVOLIU

<http://oregonstate.edu/dept/humanities/mexican-americans-caught-50s-039witch-hunt039>

"UFO-myter og rumprogrammer"

[https://da.wikipedia.org/wiki/Ufo_\(objekt\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Ufo_(objekt)) https://en.wikipedia.org/wiki/Unidentified_flying_object

<http://www.ufoevidence.org>

<http://www.faktalink.dk/titelliste/rumf/rumfubem>

<https://www.jfklibrary.org/JFK/JFK-in-History/Space-Program.aspx>

1.b. Info-dating

1. Grupperne skal udveksle deres informationer ved at "speed-date" hinanden:

- Sæt ekspertgrupperne sammen to og to (fx gruppe A og gruppe B)
- Ved signal holder gruppe A sit oplæg for gruppe B
- Ved nyt signal (efter 5-7 min.) holder gruppe B oplæg for gruppe A
- Ved tredje signal (efter 10-14 min.) skifter grupperne til nye konstellationer (fx gruppe A og gruppe C)
- Processen gentages indtil alle har hørt hinandens oplæg

2. Ind i filmen

Efter det kontekstualiserende forløb skal eleverne have aktiveret deres forforståelse. Til dette vil det være oplagt at bruge filmens trailer (<https://vimeo.com/185453070>), plakat og Clintons udtalelse om at "No nation hiding behind closed doors is free, for it is imprisoned by its own fear..."

'No nation hiding behind closed doors is free, for it is imprisoned by its own fear'

President Clinton, 1994 on the 30th anniversary of Kitty Genovese's death

2.a. Billedbeskrivelse

1. Lad eleverne betragte plakaten indgående. (Dæk eller fjern evt. Clinton-citatet for en mere fænomenologisk indgang til billedet)

2. Eleverne skal parvist eller i grupper lave en billedbeskrivelse/-analyse af plakaten, der primært fokuserer på motiv og fortælling ved at have en samtale om plakaten:
 - Hvad forestiller billedet?
 - Hvad er der i forgrunden, mellemgrunden og baggrunden?
 - Beskriv personen på billedet; fx tøj/påklædning, alder, køn, kropssprog og hvilke signaler det udsender.
 - Hvilke farver er der brugt på plakaten; kolde/varme?
 - Er der symboler eller noget, der kan opfattes symbolsk, på billedet?
3. Saml op i fællesskab i klassen inden, eleverne fortsætter med samtaler om deres subjektive oplevelse af plakaten.
4. Beskriv stemningen på billedet;
 - Hvilket signal sender fx valget af farver; dvs. hvilke følelser eller tanker fremkalder det?
 - Hvordan påvirker billedet jer?
 - Kan I sætte nogle begreber på billedet?
 - Er der et budskab i billedet? Hvad tror I budskabet er?
 - Hvad er jeres mening om billedet?
5. Saml op i fællesskab ved at lade parrene eller grupperne give udtryk for deres mening om billedet og fortælle, hvilke begreber de satte på billedet. Tal om hvilke forventninger plakaten skaber til filmen. Hvad kunne filmen handle om?

2.b. Begrebsanalyse/-diskussion

Følgende opgaver er tænkt som klasse- eller gruppesamtaler. De er tænkt som refleksionsåbnere og skal derfor ikke nødvendigvis ende med kategoriske definitioner eller svar.

1. Lad eleverne læse Clinton-citatet: "No nation hiding behind closed doors is free, for it is imprisoned by its own fear...".
2. Lad eleverne overveje, hvordan citatet spiller sammen med plakaten:
 - Er citatets budskab tæt på det, I mente plakats budskab var?
 - Hvordan spiller symbolikken sammen med citatet?
3. Sæt herefter fokus på ordet "nation":
 - Hvad er en nation?
 - Hvordan kan den skjule sig bag lukkede døre eller for den sags skyld være fri?

- Slå evt. definitioner på "nation" op på nettet;
[http://denstoredanske.dk/Samfund, jura og politik/Samfund/Statsbegrebet og suverænitet/nation](http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Statsbegrebet_og_suverænitet/nation) ; <http://www.merriam-webster.com/dictionary/nation>
4. Sæt dernæst fokus på ordet "fear"/"frygt":
- Hvad betyder frygt?
 - Er der forskel på frygt og angst (anxiety)? Hvilken, tror I?
5. Se traileren til filmen i fællesskab. Lad eleverne diskutere, hvordan eller om de historiske informationer, de fik i opgaverne 1.a. og 1.b. og de informationer, de får gennem traileren kan forklare, hvad der menes med "frygt":
- Hvad kunne filmens personer tænkes at frygte?
 - Spiller deres frygt og begrebet om nation sammen i nogle tilfælde?
6. Saml op ved endnu engang at tale om forventninger til filmen. Er de ændret siden opgave 2.a./4. Hvorfor?/Hvorfor ikke?

Filmen

For at kunne arbejde fyldestgørende med de forskellige personer og deres karakterer i filmen, kan det være en god idé at fordele personer og familierne som helheder imellem eleverne. Det er elevernes opgave at holde særligt øje med den tildelte person eller familie med henblik på en senere karakteristik.

Fordelingen kunne være:

- Archibald Smith; Joyce Smith; Troy Smith; familien Smith
- Bob Cunningham; Mary Cunningham; Billy Cunningham; familien Cunningham
- George Bernstein; Florel Bernstein; Debbie Bernstein; familien Bernstein
- Gonzales
- Sam
- Kitty
- Evt. tvillingerne; Hannah Bernstein (Debbies mor)

Efter at have set filmen, kan man således lave et persongalleri med beskrivelser af personernes og familiernes karakter, som man kan bruge som grundlag for arbejdet med temaerne.

3. Tema: Angst – om at træde ind i eller være i eksistens

Frygt og angst er ikke det samme. Frygten kan være ødelæggende og føre til passivitet medens (eksistentiel) angst er en produktiv proces. Men hvad er forskellen egentlig? Og kan frygt vendes til angst? Og hvordan kan angst og frihed hænge sammen? Med udgangspunkt i Kierkegaards forståelse af, at den eksistentielle angst er en nødvendighed for at kunne være et "sandt selv" og deraf handle moralsk, skal eleverne i de følgende opgaver forsøge at klarlægge, hvorledes eller om filmens personer er præget af frygt eller angst, og hvorledes den præger deres manglende handling ift. mordet på Kitty Genovese.

3.a. Frygt versus angst

Vend tilbage til diskussionen fra før filmen om frygt, og sammenlign med begrebet angst. Slå evt. op i denstoredanske.dk, hvor begreberne er defineret således:

frygt, følelse knyttet til oplevet eller forventet fare. Frygt udspringer ofte af erfaring med smerte, ydmygelse, nederlag eller trussel i bestemte situationer, og den motiverer til at undgå sådanne oplevelser. Traditionelt opfattes frygt som knyttet til reel fare i modsætning til angst.

angst, fællesbetegnelse for en række psykiske tilstande, hvis nærmere afgrænsning og fortolkning er omstridt. Udtrykket "angst" benyttes således i mindst to hovedbetydninger, alt efter om angsten opfattes som 1) identisk med *frygt*, subsidiært en *speciel form for frygt*, eller 2) et *særligt fænomen, der adskiller sig fra frygten*. Den første opfattelse af angsten er specielt dominerende inden for moderne *psykologi* og *psykiatri*, mens fortalere for en skarp skelnen mellem frygt og angst hovedsagelig skal findes blandt *filosoffer* og *teologer*, der baserer sig på Kierkegaard og Heidegger.

Kort sagt kan frygt altså defineres som det at være bange for noget **konkret**, hvorimod angst forstået i filosofisk forstand er relateret til noget **ukonkret**.

1. Lad eleverne undersøge, om de voksne i filmen kunne frygte noget konkret;

- Hvad frygter de?
- Er det konkret?
- Udvælg 1 eller flere af de ting, de voksne frygter, og overvej, hvad konsekvenserne ville være, hvis frygten blev til virkelighed. Er konsekvenserne alvorlige? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er deres frygt begrundet? Hvorfor/hvorfor ikke?

Opgaven kan evt. løses ved, at eleverne agerer henholdsvis journalist og en af de voksne fra filmen. "Journalisten" spørger ind til frygten ud fra de ovenstående spørgsmål og "den voksne" svarer med hjælp fra personkarakteristikken og ud fra forarbejdet med filmen. På denne måde kan opgaven ende ud i en avisartikel – en "special feature" – hvor svarene samles i en sammenhængende tekst og indlejres i en rammetekst om mordet på Kitty Genovese og personernes manglende indgriben.

2. Børnene i filmen frygter også ting/personer, der måske ligger i grænselandet mellem konkrete og ukonkrete ting. Lad eleverne skrive en af de følgende meddigtningsopgaver, hvor de formulerer frygten fra børnenes perspektiv:
 - Skriv Debbies dagbog fra en af dagene før Kittys mord. Overvej fx spørgsmålene: Hvorfor tæller hun sine skridt? Hvad sker der, hvis hun løber tør for skridt? Hvorfor tæller hun ikke, når hun er sammen med Kitty?
 - Skriv et brev fra Billy til hans far eller mor. Overvej fx spørgsmålene: Hvorfor opfører han sig, som han gør, selvom han ved, han bliver straffet? Hvorfor tror han/håber han på invasion fra det ydre rum?
 - Skriv en bøn fra Troy til Gud eller Muhammed Ali. Overvej fx spørgsmålene: Hvad ønsker han for sig selv? Hvordan vil hans far gerne have ham til at være? Hvordan vil hans mor gerne have ham til at være?
3. Sæt eleverne i grupper, så der er mindst en repræsentant for hvert barn. Lad dem læse deres tekster højt for hinanden, give feedback og efterfølgende diskutere om, der er en fællesnævner for grunden til børnenes frygt – fx (af)savn, mangel på kærlighed, mangel på eller forvirring ift. rollemodeller el. lign. Saml op og diskuter i klassen.

I sit værk *Begrebet Angest* definerede Kirkegaard i 1840'erne angst på denne måde:

"Angst er [...] en Attraae efter hvad man frygter, en sympatisk Antipathie; Angst er en fremmed magt der griber individet, og dog kan man ikke løsrive sig derfra, og vil ikke, thi man frygter, men hvad man frygter attraaer man."¹

4. Lad eleverne tale om Kierkegaard-citatet (i grupper);
 - Hvad mener Kierkegaard?
 - Hvad er "sympatisk Antipathie"?
 - Hvordan kan citatet formuleres på nydansk?

Nogle tolkninger, der kan være en hjælp til formuleringer og/eller forståelse:

a) "sympatisk Antipathie": Peter Thielst forklarer begrebet som "en tiltrækkende frastødning og en frastødende tiltrækning"²

b) "en fremmed magt": kan fx forstås som et menneskeligt grundvilkår; noget vi "er født med" og ikke kan undgå

5. Saml op i klassen;
 - Lav jeres egen formulering af citatet.

¹ Citeret efter Joakim Garff, *SAK*, (København: Gad, 2005), s.238

² Peter Thielst, *Man bør tvivle om alt, men tro på meget*, (Frederiksberg: Det lille Forlag, 2002)

- Er "angst" noget godt eller dårligt iflg. Kierkegaard?
- Er angst en aktiv eller passiv handling, tænker I? Hvad med frygt? Hvorfor/hvorfor ikke?

3.b. Angst som nødvendighed for eksistens

For i sandhed at kunne eksistere, er angsten iflg. Kierkegaard en nødvendighed. Men hvad betyder det at eksistere?

1. Diskuter (i grupper) forskellen mellem "at være" og "at eksistere";
 - Er der en forskel? Eksisterer dyr for eksempel?
 - Hvad adskiller os fra dyrene?
2. For at komme nærmere på Kierkegaards forståelse af sammenhængen mellem eksistens og angst, kan eleverne enten læse følgende sammenfatning og tolkning af Thielsts forklaring af begreberne eller evt. læse hans originaltekst³:

Iflg. Kierkegaard er det der adskiller os fra dyrene at vi besidder "ånd" (hos andre filosoffer, fx Kant ville det blive betegnet som "fornuft"), hvilket vil sige at vi er bevidste om os selv og er i stand til at overveje, dømmes og træffe afgørelser. "At eksistere" betyder altså at tage denne "evne" alvorligt og tage ansvar for sine egne handlinger. Hvis man ikke gør det, træder man ud af sin egen eksistens og bliver fremmedgjort, hvilket vil sige, at man lever i en ubevidst tilstand og ikke benytter sig af sin "evne" (fx sin ånd eller fornuft). Eksistens skal dog ikke opfattes som en statisk tilstand, som man en gang for alle træder ind i, men som en konstant bevægelse mellem fastholdelse og fornyelse af sig selv.

*Menneskets "etiske fordring" hos Kierkegaard er således ikke at kunne skelne mellem godt og ondt, men at **ville vælge** mellem godt og ondt – dvs. overveje, dømmes og træffe afgørelser om, hvad man vil lade sig forpligte af. Men netop muligheden af valget - muligheden for at lade sig forpligte af det gode - er den **frihed**, der udløser "eksistentiel angst", fordi valget fordrer, at man "står ansigt til ansigt med sig selv" og er nærværende i sin tilstedeværelse, dvs. at man kan fast- og udholde sig selv og sine afgørelser. Angsten kommer til udtryk som en "svimmelhed" og endda en momentan "lammelse" inden man træder i eksistens. Ikke at ville den "eksistentielle angst" kan føre til "fortvivlelse", som kommer til udtryk gennem den flugt, der kan ligge i forstillelse og selvscenesættelse, som dermed er en form for fremmedgørelse.*

3. Diskuter (i grupper) om de voksne i filmen "eksisterer" ud fra Kierkegaards definition;
 - Lav evt. en oversigt over, hvem der eksisterer, hvem der er fortvivlede, og om der er nogle der ligger i en mellemposition og derfor er præget af eksistentiel angst.
 - Hvorfor handler de voksne ikke på overfaldet på Kitty? Kan det forklares ud fra Kierkegaards begreber? Prøv.
 - Spiller "fortvivlelsen" en rolle for den "frygt" nogle af de voksne er præget af? Hvis ja, hvordan?

³ Peter Thielst, *Man bør tvivle om alt, men tro på meget*, (Frederiksberg: Det lille Forlag, 2002), s. 310-319

- Kan nogle af de ting, I beskrev som "frygt" i opgave 3.a./1 betegnes som udtryk for "angst" i stedet? Hvorfor/hvorfor ikke? Inddrag overvejelserne om konsekvenser fra opgaven.
- Kierkegaard mente at "kuren" mod fortvivlelse var (næste)kærlighed forstået som "kommunikation og nærværende fællesskab". Hvordan forholder det sig med denne form for kærlighed i boligblokken?

4. Diskuter (i grupper) om børnene "eksisterer";

- Adskiller børnenes handlingsmønstre sig fra de voksnes? Hvis ja, hvordan? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan agerer børnene i den situation, hvor de kan høre Kitty lide? **Vælger** de at **ville** godt eller ondt? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Spiller deres "frygt" en rolle for deres valg? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvordan?
- Kan børn blive grebet af "eksistentiel angst"? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Overvej om begreberne "frihed til at vælge" og "ansvar" er/bør være relevante begreber for børn. Hvorfor/hvorfor ikke?
- Spiller (næste)kærlighed i Kierkegaards forståelse en rolle i relationen mellem børn og voksne?

3.c. Opsamlende essay

"Ikke at ville vælge og turde den eksistentielle angst fører til frygt og fortvivlelse"

1. Ovenstående sætning er en **påstand**. Lad som opsamling på de foregående opgaver eleverne skrive et essay, der forholder sig til påstanden:
 - Er I enige eller uenige?
 - Inddrag det I har lært om frygt og sammenlign med Kierkegaards forståelse af angst, eksistens og fortvivlelse
 - Reflekter over, hvordan forældrenes frygt har indflydelse på børnenes eksistens og mulighed for at vælge
 - Overvej, hvordan Kierkegaards forståelse af frihed enten er den samme eller adskiller sig fra "nationens frihed", som Clinton-citatet udtrykker.
 - Tag stilling til, om I synes de voksne ud fra omstændigheder og vilkår kunne eller burde handle anderledes
 - Inddrag gerne andet, som I synes, er relevant – fx (næste)kærlighedsbegrebet.

4. Tema: Bystander eller forpligtet til at hjælpe?

De 37, som undlod at hjælpe Kitty Genovese, da hun kæmpede for sit liv kan kaldes bystandere. Begrebet dækker over personer, der ikke griber ind overfor en forbrydelse, de er vidne til. Forskning har vist, at jo flere mennesker, der er vidne til samme forbrydelse, des mindre er chancen for at nogen griber ind – dette

kaldes "bystander-effekten", som bl.a. opstår pga. forvirring om, hvem der har et **ansvar** for at gribe ind (se fx https://en.wikipedia.org/wiki/Bystander_effect).

1. Tal med klassen om bystander-effekten og diskuter, om I mener bystandere er lige så skyldige som fx Kitty Genoveses morder:

- Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er der forskel på juridisk og moralsk skyld?
- Skal man kunne dømmes for moralsk skyld?

Bystander-fænomenet og -effekten står på mange måder i modsætning til Kierkegaards etiske fordring, hvor den **enkelte** skal påtage sig et ansvar uafhængigt af andre og moralske handlinger påhviler det enkelte individ og har derigennem betydning for den enkeltes "eksistens".

En anden indgangsvinkel til vurderinger af handlinger i et etisk/moralsk perspektiv kan være utilitaristisk – **nytteetisk** og konsekventalistisk – hvor fokuset for det moralske er flyttet fra det enkelte individs eksistens over på den moralske handlingens udfald. Den "etiske fordring" i denne sammenhæng er at maximere **den totale sum** af lykke eller velfærd – selvom det kan være på bekostning af det enkelte individ.

4.a. Et etisk princip

En nulevende, prominent repræsentant for utilitarisme er den australske filosof Peter Singer. Ved at forholde sig til hans måde at anskue fx problematikken om ekstrem fattigdom og ulighed i verden på, kan vi nærme os de problematikker, der generelt er ved at skulle forholde sig etisk – også ud fra et **pligtetisk** og nonkonsekventalistisk perspektiv – og sætte dem i forhold til bystander-fænomenet.

1. Læs i fællesskab Singers tekst "The Obligation to Assist" som kan findes som et gembart Word-dokument på hjemmesiden <https://www.thelifeyoucansave.org>, hvis man søger under titlen.
2. Sæt fokus på "barnet i dammen" – eksemplet, og lad eleverne diskutere indholdet i grupper:

"Suppose that on my way to give a lecture I pass a shallow ornamental pond, and notice that a small child has fallen in and is in danger of drowning. Would anyone deny that I ought to wade in and pull the child out? This will mean getting my clothes muddy, ruining my shoes, and either cancelling my lecture or delaying it until I can find something dry to change into; but compared with the avoidable death of a child none of these things are significant."

- Hvad ville I svare på Singers retoriske spørgsmål om, hvorvidt nogen ville nægte at han bør redde barnet? Er der nogen der kunne benægte det? Hvorfor/hvorfor ikke?

- Hvorfor er Singers ødelagte tøj og sko og aflyste forelæsning ikke betydningsfulde sammenlignet med barnets død?

Pointen med disse måske selvindlysende spørgsmål er, at gøre eleverne bevidste om den implicitte normative forståelse af, at menneskeliv er mere værdifulde end materialistiske goder og lignende, som vi agerer ud fra eller tager som en selvfølge, når vi taler om etik på et overordnet plan.

Singer bruger "barnet i dammen"- eksemplet til at formulere det, han kalder et princip:

"[I]f it is in our power to prevent something very bad happening, without thereby sacrificing anything of comparable moral significance, we ought to do it."

3. Læs princippet og afgør fx ved håndsoprækning, om eleverne er enige i princippet. Tal evt. om, hvorfor nogen ikke er enige.
4. Diskuter herefter (i grupper) hvad "et princip" i etisk sammenhæng er:
 - Er det en forpligtelse?
 - En handleanvisning?
 - Et godt råd?
 - En leveregel?
 - Eller noget andet?
5. Saml op i klassen ved at lade eleverne overveje
 - om, de kender nogen principper på linje med Singers
 - hvad sådanne principper gør for menneskers sameksistens. Gør de noget?
 - om der er konsekvenser ved ikke at følge principperne

4.b. En logisk slutning?

Det formulerede princip betyder iflg. Singer, at vi ikke kun bør hjælpe i nødsituationer her-og-nu, men på et generelt plan, hvor fx ekstrem fattigdom kan føre til øget (børne)dødelighed:

"The principle applies, not just to rare situations in which one can save a child from a pond, but to the everyday situation in which we can assist those living in absolute poverty."

Og han fremfører tre præmisser for, hvordan vi kan konkludere, at vi bør forebygge ekstrem fattigdom. Han laver med andre ord en logisk slutning:

First premise:	If we can prevent something bad without sacrificing anything of comparable significance, we ought to do it
----------------	--

Second premise: Extreme poverty is bad.

Third premise: There is some extreme poverty we can prevent without sacrificing anything of comparable moral significance.

Conclusion: We ought to prevent some extreme poverty.

6. Diskuter om Singers slutning giver mening. Hvorfor/hvorfor ikke?

Singers slutning giver måske mening ift. ekstrem fattigdom, men hans præmisser udløser imidlertid en masse ubesvarede spørgsmål, og præmisserne kan blive tvivlsomme, hvis princippet skal opfattes som et generelt princip, hvor ekstrem fattigdom kan skiftes ud med fx mord.

7. Lad eleverne erstatte "extreme poverty" med "murder" og "some extreme poverty" med "some murders"
8. Sæt eleverne sammen i grupper. Deres opgave er nu at undersøge Singers anden og tredje præmis og hans konklusion i sine enkeltdele og lege "djævlens advokat" ift. udsagnene:
 - Anden præmis lyder nu: "Murder is bad" og er et udsagn alle umiddelbart kan være enige i, men kunne der på nogen måde være tilfælde, hvor mord ikke er ondt/dårligt? Hvad, hvis det er mord på en diktator? Mord for at beskytte sit barn? Find selv på flere
 - Kan vi nu entydigt sige, at mord er ondt/dårligt? Hvorfor/hvorfor ikke?
 - Hvem skal afgøre det?
 - Tredje præmis lyder nu: "There are some murders we can prevent without sacrificing anything of comparable moral significance." Diskuter, hvad I mener kunne have "sammenlignelig moralsk betydning" i denne sammenhæng. Brug evt. nogle af de overvejelser I gjorde jer i den foregående opgave. Forsøg ligesom i det foregående at komme på eksempler, hvor jeres overvejelser kan modsiges eller have flere dimensioner.
 - Konklusionen er nu: "We ought to prevent some murders". Hvad tænker I umiddelbart om, at det kun er **nogle** mord, der skal forebygges?
 - Diskuter hvem, der kan eller hvordan man skal kunne tage stilling til, hvilke mord der skal forebygges og hvilke, der ikke skal?
 - Prøv at forestille jer selv i situationerne, fx mordet på en diktator. Ville I synes mordet var acceptabelt og ville I kunne se på? Hvorfor/hvorfor ikke?
9. Saml op i klassen og diskuter, om Singers slutning stadig giver mening. Hvorfor/hvorfor ikke?

4.b. Sammenlignelige moralske betydninger

Personerne i filmen har både udtalte og udtalte begrundelser for ikke at gribe ind overfor Kitty Genoveses morder, men kan deres begrundelser forsvares moralsk?

1. Fordel filmens voksne karakterer imellem eleverne. De skal nu forstille sig, at de er denne person og er blevet afhørt af politiet om mordet. De skal lave en kort skriftlig udtalelse om, hvad de så og/eller hørte og - vigtigst af alt – give en begrundelse for, hvorfor de ikke kontaktede politiet.
2. Sæt herefter eleverne i grupper, hvor de har skrevet som den samme karakter. Lad dem læse deres udtalelser højt for hinanden, og blive enige om en nogenlunde enslydende begrundelse.
3. Eleverne skal nu forholde sig til begrundelsen, ved at definere:
 - Hvem og hvor mange der ville blive ramt af de konsekvenser en evt. indgriben ville have betydet.
 - Hvad konsekvensen ville betyde for de implicerede
 - Om konsekvensen kan siges at have "sammenlignelig moralsk betydning" med mordet på Kitty. Inddrag evt. overvejelser fra opgave 3.a./1
 - Om det kan begrundes, at netop Kittys liv kunne ofres, som et af de mord, der ikke skulle forbygges og hvorfor i sammenligning med konsekvensen. Havde Kittys liv så at sige en "nytteværdi"? Eleverne behøver ikke selv at være enige i begrundelsen, men nærmere forsøge at sætte sig ind i tidens normer og/eller karakterernes tankegang.
4. Saml op i klassen ved at lave en oversigt over, hvem af personerne, der kunne have moralsk forsvarlige begrundelser for ikke at gribe ind. Diskuter herefter spørgsmålene:
 - Er det i orden at være bystander i nogle tilfælde?
 - Skal man straffe folk for at være bystandere?
 - Kan man skelne mellem bystandere; skal nogle straffes, mens andre ikke skal?
 - Hvilken betydning ville det have for begrebet "lighed for loven"?
 - Hvem skulle afgøre, hvem der skulle straffes og hvem der ikke skulle?
 - Har straf overhovedet indflydelse på menneskers moral? Afgør straf om en handling er amoralsk? Hvorfor/hvorfor ikke?
5. Diskuter afslutningsvist
 - om Singers utilitaristiske princip overhovedet kan kaldes et etisk princip på linje med fx biblens næstekærlighedsbud eller Kants kategoriske imperativ. Hvorfor/hvorfor ikke?
 - om Singers princip formår at opfylde utilitarismens fordring om at maximere den totale sum af lykke eller velfærd. Hvorfor/hvorfor ikke?

5. Tema: Fordomme

Hvis vi antager at frygt er det samme som fortvivlelse i Kierkegaards forståelse, er kuren mod den (næste)kærlighed forstået som "kommunikation og nærværende fællesskab", og er altså noget der står i skarp modsætning til "en nation, der gemmer sig bag lukkede døre", som det hedder i Clinton-citateret:

"No nation hiding behind closed doors is free, for it is imprisoned by its own fear...we've got to change the basic attitudes of this country. Not only about crime and violence, but about how we think about ourselves and each other."

1. Diskuter indledningsvist, hvad Clinton mener, når han i citatet, taler om, at amerikanerne er nødt til at ændre de "grundlæggende attituder" i landet:
 - Hvilke "grundlæggende attituder" mener han?
 - Hvordan ville de kunne ændres?

Manglen på kommunikation, nærvær og fællesskab blandt beboerne i Kew Gardens skyldes bl.a. deres ubekræftede forestillinger om hinanden – deres fordomme – der gør, at de ikke ser hinanden, som det de først og fremmest alle er; nemlig mennesker. Fordommene spiller en rolle for, hvordan de interagerer med hinanden og har i sidste ende også indflydelse på, hvorfor ingen griber ind overfor mordet på Kitty.

5.a. Hvad er en fordom?

Generelt har vi en forestilling om at "fordomme" er negativt ladede, men fordomme kan faktisk også være positive. Man kan fx have positive fordomme om, at tyskere er grundige eller at franskmænd er romantiske.

1. Lad eleverne diskutere (i grupper) hvad en fordom er. De skal forestille sig, at de skal skrive en forklarende tekst til ordet "fordom" til et leksikon eller en betydningsordbog, og altså skrive en kort definition af ordet, der rummer alle de facetter ordet indebærer.
2. Lad eleverne læse definitionerne højt i klassen eller lad dem sætte dem op på skrift i klassen, så de andre grupper kan læse dem.
3. Diskuter herefter definitionerne i grupper eller i fællesskab i klassen:
 - Er fordomme eksplicit negativt ladede eller kan de være positive?
 - Hvad mener I, at fordomme gør ved vores interaktion med hinanden?
 - Hvilken indflydelse har fordomme, både positive og negative, for de mennesker fordommene omhandler?

5.b. Fordommenes udtryk og karakter

Der kommer mange forskellige former for fordomme til udtryk i filmen '37'. Nogle er eksplicit udtrykt, medens andre bliver udtrykt mere subtilt og underliggende i interaktionen mellem karaktererne.

1. Lav et mindmap i klassen over hvilke fordomme, der kommer til udtryk og hvem de omhandler. Brug evt. værktøjet Mindmeister på skoletube.dk til det.
2. Del herefter eleverne ind i grupper, der beskæftiger sig mere indgående med en eller to af fordommene. De skal nu klarlægge:
 - Hvem fordommen omhandler
 - Hvem der udtrykker fordommen og hvordan
 - Hvorfor fordommen mon er opstået
 - Hvilke konsekvenser fordommen har for den/den fordommen omhandler
3. Grupperne skal nu
 - diskutere, om de synes fordommen udelukkende er en fordom, eller om den har – om end måske kun lidt – hold i virkeligheden ud fra det, de ser i filmen. Hvorfor/hvorfor ikke?
 - diskutere og reflektere over, om de selv har og giver udtryk for fordomme, når de diskuterer netop denne fordom og den person, den omhandler.
4. Saml op i klassen og diskuter afslutningsvist, om der er fordomme i filmen, som udelukkende bliver oplevet af den berørte, men som ikke reelt kommer til udtryk.

5.c. Oplevede eller faktiske fordomme?

Nogle af de personer der uden tvivl har været udsat for fordomme og derigennem har oplevet diskrimination er medlemmerne af familien Smith. Det har påvirket dem mere eller mindre, men særligt Archibald Smiths reaktion og tilgang til verden er præget af det, og illustrerer hvilke tungtvejende konsekvenser fordomme og diskrimination har for dem, det går ud over.

1. Archibald føler sig flere gange diskrimineret af de andre beboere i ejendommen. Lav i fællesskab en brainstorm over hvilke episoder, der er.
2. Lad eleverne diskutere episoderne.
 - Er det udelukkende oplevede fordomme, han mærker, eller er de faktiske?
 - Hvad er det der sker med Archibald?
 - Hvordan er hans syn på hvide?

En af Archibalds reaktioner er hans "smithisme", som han ønsker at overføre til sin søn Troy. De "smithistiske" leveregler, Archibald prøver at lære sin søn, er fx:

a) "If you show weakness, people will walk all over you"

b) "Only trust yourself or you'll fall"

3. Del klassen ind i fire grupper (A, B, C og D). Lad eleverne reflektere over levereglerne og skrive stikord til deres refleksioner:

- hvilket menneskesyn, der kommer til udtryk igennem levereglerne?
- hvad tænker Archibald om andre mennesker, og hvad forventer han af dem?
- hvorfor, tror I, at Archibald har fået dette syn på andre mennesker?

4. Arranger en paneldebat om de to leveregler i klassen:

- Gruppe A og B skal forholde sig til leveregel a). Gruppe A skal tale for, at levereglen afspejler en sandhed om verden, B skal tale imod det.
- Gruppe C og D skal forholde sig til leveregel b). Gruppe C skal tale for og D imod.
- Grupperne har nu 20 minutter til at forberede argumenter for deres holdninger. De skal bruge deres refleksioner fra opgave 5.c./3
- Hver gruppe skal udvælge en elev, der skal tale gruppens sag. Repræsentantens oplæg må vare tre min.
- Først taler grupperne A og Bs repræsentanter i tre minutter hver, dernæst grupperne C og Ds. De andre gruppemedlemmer tager notater til deres respektive modstanderes argumenter imens.
- Repræsentanterne sendes tilbage i grupperne, der får fem minutter til at finde argumenter mod deres modstanderes argumenter.
- Repræsentanterne får nu to min hver til at modargumentere.
- Afsluttende vurderer hele klassen, hvem der havde de bedste argumenter og derfor vandt debatten.

5. Spred debatten ud til en klasses Diskussion, hvor eleverne får mulighed for at give udtryk for deres personlige holdninger om Archibalds leveregler, menneskesyn og tilgang til verden.

Efter filmen

I efterarbejdet med filmen, bevæger vi os væk fra filmens univers, men arbejder videre med filmens temaer. Opgaverne er forslag og inspiration til nogle af de utallige kontekstualiserende emner, man kunne tage op. Opgaverne skal gøre temaerne nærværende for eleverne således, at de får en forståelse af, at de problematikker, de belyser, er almenmenneskelige og universelle dilemmaer.

6. Eksistens

For at uddybe Kierkegaards eksistentialisme og gøre hans forståelse af fortvivlelse mere nærværende, er det oplagt at beskæftige sig med selvscenesættelse og forstilling.

Man kan fx beskæftige sig med filmen "Book of Miri", der leger med de flydende linjer mellem fiktion og faktion, og dermed giver et godt billede af, hvordan selvscenesættelse er en form for fiktion eller redigeret virkelighed (se fx <http://www.ekkofilm.dk/artikler/book-miri/>)

Man kan i denne sammenhæng tale om elevernes egen brug af de sociale medier;

- Er et billede eller en update på facebook virkelighed? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvor går grænsen mellem fiktion og virkelighed?
- Hvilken funktion har de sociale medier i vores interaktion med hinanden?

Et andet emne, der kan belyse Kierkegaards "fortvivlelse" er "forbrug og materialisme", der er forbundet med selvscenesættelse

Tag fx udgangspunkt i etik.dks artikel om forbrug: <https://www.etik.dk/forbrug/vi-elsker-forbrug-men-tager-afstand-fra-forbrugsfesten>

Diskuter den modsætningsfuldhed, der ligger mellem forbrug og tilsyneladende værdier;

- Hvorfor siger mennesker et, men gør noget andet?
- Hvorfor har lavindkomstgrupper et højt forbrug? Er det ikke dumt?
- Hvad er det, man vil opnå gennem sit forbrug?

Tal også gerne om Lindhardts påstand om at forbruget er blevet religiøst;

- Hvilken funktion har religion for mennesket?
- Kan forbrug erstatte den funktion?

Belys evt. Kierkegaards skelnen mellem æstetiker og etiker i denne sammenhæng, og afslut fx med en test:

<https://www.etik.dk/religion-og-etik/er-du-aestetiker-eller-etiker>

7. Bystander-fænomenet

Den historiske afstand mellem mordet på Kitty Genovese og elevernes nutid sammenholdt med forbrydelsens voldsomhed og filmens fiktive univers, betyder, at det er muligt for eleverne at distancere sig fra filmens karakterer og fordømme deres manglende indgriben. Eleverne kan med andre ord forholde sig etisk i teorien og på et generelt plan.

For at aktualisere bystander-fænomenet, og belyse hvorledes det er et nærværende problem kan man konfrontere eleverne med, at bystanding også forekommer i deres livsverden.

Man kan fx behandle aktuelle emner som

- mobning

- hverdagssexisme
- hævnporno

I alle tre tilfælde er der udover gerningsmand og offer altid medvidere, der enten kan vælge at gribe ind eller forholde sig passivt.

Man kan oplagt behandle emnerne ud fra Singers princip om "pligt til at hjælpe" og bla. fokusere på hvad der kunne have "sammenlignelig moralsk betydning" ift. ikke at forebygge, at andre bliver udsat for enten mobning, sexisme eller hævnporno.

En anden måde at behandle bystander-fænomenet på, er ved at arbejde med dets modsætning; civilcourage.

Diskuter og belys fx fænomenet ud fra wikipedias definition af det:

"Civilcourage (fra tysk: Zivilcourage, anvendt af [Bismarck](#) i 1864) betegner den enkelte [borgers](#) mod til at holde fast ved og handle ud fra sin overbevisning, også selv om det indebærer en personlig risiko."

Karaktererne i filmen vælger ikke at gribe ind overfor forbrydelsen, fordi de tænker på konsekvenserne for dem selv. På tidspunktet, hvor mordet sker, skal man oplyse sin identitet, når man ringer til politiet. Det er sidenhen ændret sammen med indførslen af nødopkaldet "911".

Diskuter

- om det, at man ikke skal oplyse sin identitet har gjort det nemmere at udvise civilcourage
- om det betyder noget, at vi alle har mobiltelefoner (der både kan ringe til politiet eller filme en forbrydelse)
- hvilke personlige risici eller konsekvenser civilcourage stadig kan indebære

Diskuter evt. også

- om det, at vi evt. griber ind overfor en forbrydelse, fordi vi kan skjule vores identitet, gør vores handling til en moralsk handling?

Behandl i denne sammenhæng fx Kants pligtetik og forskellen mellem kategoriske og hypotetiske imperativer.

8. Fordomme

For at tydeliggøre fordømmes stadige indflydelse på vores interaktion med hinanden og gøre konsekvenserne af fordomme nærværende for eleverne, kan man sætte temaet "fordomme" i perspektiv til nutiden og det nuværende samfund.

Slå fx ordet "fordom" op i [denstoredanske.dk](#) og sæt fokus på definitionens tekststykke, der omhandler diskrimination:

"Diskrimination er underlagt begrænsende lovgivning i alle civiliserede samfund. Den har på nogle områder været medvirkende til betydelig tolerance, fx på handicapområdet. Den har også betydet, at grovere

tilfælde af fx racemæssig diskrimination ikke mere er så udbredt. Til gengæld findes der en lang række mere eller mindre skjulte former for fordomme i fx sproglige udtryksformer, billedmedier og reklamer samt i hverdagslivets mange sociale omgangsformer.

Fordomme tjener ofte til at fastholde et etableret magtsystem dels i samfundet generelt, dels i uddannelsesmæssige og politiske sammenhænge. [...]"

Arbejd herefter fx med:

I hvilken grad eleverne oplever eller mener, at der eksisterer tolerance eller diskrimination i vores samfund fx ved

- at forholde sig til konkrete situationer, der ligger på grænsen af eller er diskrimination (se fx Langkær Gymnasiums opdeling af elever efter etnicitet <http://nyheder.tv2.dk/udland/2016-09-09-etnisk-opdeling-i-dansk-gymnasium-gaar-verden-rundt>)
- at arbejde med fordomme og stereotyper i reklamer (fx oddset https://www.youtube.com/watch?v=cy5zwaQ_A-E, xl-byg <https://www.youtube.com/watch?v=o7N3UtqxIB0>)
- at forholde sig til forskellige partiers udmeldinger ift. flygtninge, indvandrere og integration (se fx <http://www.b.dk/politiko/den-politiske-tone-er-blevet-haard>)

Diskuter med klassen,

- hvordan eller om udtrykte eller skjulte fordomme stadig har indflydelse på vores interaktion med hinanden
- om Danmark kan betegnes som en "fri" nation forstået ud fra Clintons citat. Hvorfor/hvorfor ikke?

Brug i denne sammenhæng fx også Özlem Cekics brobygningstiltag "dialogkaffe" (<http://ozlem.dk/inviter-ozlem-til-dialogkaffe-3822>)

- Hvad er det Cekic vil skabe eller forbygge?
- Kan hendes tiltag sættes i relation til nogle af Kierkegaards begreber, fx eksistens og (næste)kærlighed? Hvordan?

Benyt evt. Clintoncitatet endnu engang, og gå i dybden med, hvordan det kan sættes i relation til Danmark og danske forhold.

God fornøjelse!